

Ensietoa

sosiaaliturvasta, sosiaali- ja terveystalveluista 2021

Hoito- ja kuntoutumisaikana voi tulla järjestettäväksi monia käytännön asioita. Lapin keskussairaalan sosiaalityöntekijän kanssa voit keskustella elämäntilanteestasi, sairastumisen tai vammautumisen aiheuttamista muutoksista sekä saada yksilöllistä ohjausta ja neuvontaa sekä konkreettista apua mm. sosiaaliturvaan liittyvistä etuuksista.

Sisällys

Erikoissairaanhoidon sosiaalityöntekijä	3
Asiakasmaksut	3
Kelan korvaukset matkoista ja yöpymisestä	5
Kelan lääkekorvaukset	6
Sairausajan toimeentulo	7
Eläketurva.....	8
Kuntoutustuki	8
Osakuntoutustukea	8
Työkyvyttömyyseläke.....	8
Osatyökyvyttömyyseläke	8
Osittainen varhennettu vanhuuseläke	8
Työeläke	9
Takuueläke.....	9
Eläketuki	9
Työhön palaaminen kevennetysti, ammatillinen kuntoutus.....	9
Lääkinnällinen kuntoutus eli avoterapiat, sopeutumisvalmennus- ja kuntoutuskurssit.....	10
Kelan vammaisetuudet.....	11
Näin arvioit itse oikeuttasi saada kelan vammaisetuutta.....	11
Tukipalvelut kotiin.....	12
Kunnan vammaispalvelut.....	12
Omaishoidontuki.....	13
Toimeentulotuki	13
Psyykinen ja psykososiaalinen tuki, vertaistuki.....	13
Päihdepalvelut.....	14
Liikkumisesteisen pysäköintitunnus.....	14
Verotus	14
Vapautus ajoneuvoveron perusverosta.....	14
Invalidivähennys	15
Veronmaksukyvyyn alentumisvähennys	15
Kotitalousvähennys.....	15
Autoveron palautus.....	16
Potilaan oikeusturva	16
Potilaan asema ja oikeudet	16
Potilasvahinkovakuutus	17
Lääkevahinkovakuutus	17
Potilasasiamies	17
Sosiaalihuollon asiakkaan oikeusturva	17
Hoitopaikan valinnan vapaus kiirettömässä sairaanhoidossa	17
Perusterveydenhuolto.....	17
Erikoissairaanhoido.....	18
Kelan matkakorvaukset valinnan vapautta käytettäessä	18
Kuntien yhteystietoja	19
Lisätietoja, lomakkeita, ohjeita	20

Erikoissairaanhoidon sosiaalityöntekijä

- antaa tietoa sosiaaliturvaan liittyvistä etuuksista (mm. sairauspäiväraha, matka- ja lääkekorvaukset, eläkkeet ja vammaisetuudet)
- ohjaa perhe- ja sosiaalipalveluissa (mm. vammaispalvelut, toimeentulotuki, päihdepalvelut, kotipalvelu, lastensuojelu, omaishoidontuki)
- antaa tukea kriisitilanteissa
- osallistuu potilaiden, omaisten ja henkilökunnan kanssa selviytymistä
- tukevien palvelujen järjestämiseen (esim. asumisen tukipalvelut)
- auttaa työkyvyn ja kuntoutusmahdollisuuksien selvittämisessä
- neuvoo potilaan oikeuksiin liittyvissä asioissa
- tekee yhteistyötä potilaan läheisten, viranomaisten ja järjestöjen kanssa.

Asiakas ja/tai omainen voi ottaa yhteyttä sosiaalityöntekijään oma- aloitteisesti tai sairaalan henkilökunnan välityksellä. Käynnit ovat maksuttomia.

Asiakasmaksut

Erikoissairaanhoidon asiakasmaksuja Lapin sairaanhoitopiirissä vuonna 2021

• Lyhytaikainen hoitopäivämaksu	48,90 €
• Lyhytaikainen hoitopäivämaksu vapaakortin jälkeen	22,50 €
• Sairaalan poliklinikkamaksu	41,20 €
• Sarjassa annettava hoito	11,40 €
• Päiväkirurgian maksu	135,10 €
• Kuntoutushoidon maksu	16,90 €

Potilashotelli

• Hoitoon tulevat potilaat	54 € (alle 2 vuotiaat maksutta)
• Jos yöpyy yli 1 yötä	46,20 €
• Perheenjäsenet, omaiset	60,90 €
• Perhehuone	106,90 €
• 1–4 tunnin lepohuone	24,90 € (2 aikuista, alle 18 vuotiaat lapset)

Maksukatto

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen asiakasmaksukatto on 683 € / kalenterivuosi 2021. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulaki 734/1992, 6 a §.

Maksukattoon sisältyvät vain seuraavat sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuasetuksessa säädetyt maksut:

- poliklinikkamaksut (neuvontamaksut)
- sarjahoitomaksut
- päiväkirurgiamaksut
- lyhytaikainen laitoshoido
- terveyskeskuksen avosairaanhoidon maksut
- yksilökohtaiset fysioterapiamaksut
- yö- ja päivähoitomaksut sairaalassa
- kuntoutushoidon maksut

Kaikkia terveydenhuollon kustannuksia ei huomioida maksukattoon, esim. hammashoito, kotiin annettavat palvelut, sairaankuljetus, pitkäaikainen laitos- hoito, lääkärintodistusmaksut, käyttämättä jääneistä palveluista perityt ”sakkomaksut”, maksut joihin palvelun käyttäjille on myönnetty toimeentulotukea.

Alaikäisen lapsen hoidot huomioidaan toisen vanhemman tai muun huoltajan asiakasmaksukertymässä. Alle 18-vuotiailta peritään hoitopäivämaksuja enintään seitsemältä (7) hoitopäivältä kalenterivuodessa (valtakunnallinen).

Maksujen seuranta ja kertyneiden maksujen määrän selvittäminen ovat palvelunkäyttäjän vastuulla. **Seuraa maksukaton kertymistä itse**, sillä potilaslaskutuksessa ei ole tietoa siitä, kuinka paljon maksua on kertynyt muissa julkisen terveydenhuollon yksilöissä (mm. Oulun Yliopistollinen sairaala (OYS), oma terveyskeskus).

Kun maksukatto täyttyy, ota yhteyttä potilaslaskutukseen, jotta sinulle voidaan selvittää maksukertymää ja myöntää vapaakortti loppuvuodeksi.

Puhelinnumeroita: Lapin keskussairaala p. 016 328 2902, Rovaniemen terveyskeskus / terveyskeskuksen vuodeosasto p. 016 322 4571, OYS p. 08 315 5779.

Vapaakortin myöntämisen jälkeen lyhytaikainen hoitopäivämaksu Lapin keskussairaalassa on 22,50 € ja mm. poliklinikka- ja sarjahoitokäynnit sekä terveyskeskuskäynnit ovat maksuttomia.

Kelan korvaukset matkoista ja yöpymisestä

Kela korvaa sairauden hoitoon, tutkimuksiin ja kuntoutukseen tehdyt matkat halvimman kulkuneuvon mukaan. Matkojen omavastuu on 25 € /suunta.

Matkakulujen omavastuuosuus (matkakatto) on 300 € / kalenterivuosi (2021).

Matkakattoon lasketaan mukaan matkojen omavastuuosuudet ja niitä pienemmät kustannukset, joten Kelaan kannattaa ilmoittaa kaikki, lyhyetkin esim. linja-autolla, tai omalla autolla tehdyt matkat. Oman auton käytön korvaus on 0,20 €/kilometri. Kun matkakatto ylittyy, Kela lähettää kotiin vuosiomavastuukortin (SV191), jonka jälkeen Kela korvaa matkat kokonaan vähentämättä omavastuuosuutta.

Mikäli **et terveydentilasi** vuoksi pysty käyttämään julkisia liikennevälineitä, voit tehdä **matkan Kela-taksilla**. Tuolloin tarvitset terveydenhuollon antaman todistuksen erityiskulkuneuvon tarpeellisuudesta (SV67). Tätä tarvitaan myös yli 100 km:n pituisista, omalla autolla kuljetuista matkoista (jos oman auton käyttö on ollut välttämätön terveydentilan vuoksi). Pyydä tätä terveydenhuollon tai kuntoutuksen yksilöstä ja säilytä todistus kuusi (6) kk siltä varalta, että Kela pyytää selvitystä.

Kela-taksin voi tilata myös **puutteellisten liikenneolosuhteiden vuoksi**. Tällöin taksin **käytön tarve ja liikenneolosuhteet perustellaan tilauspuhelun yhteydessä** eikä SV67-todistusta tarvita.

Pitkäaikainen (määräaikainen tai toistaiseksi voimassa oleva) todistus taksin käytöstä (SV67) tulee toimittaa Kelaan.

Tilaa Kela-taksi Lapissa numerosta 0800 302 240 (Menevä Oy). Muualta tilatut taksimatkat eivät kerrytä omavastuukattoa etkä saa matkasta korvausta.

Jos sinulle on myönnetty vakiotaksioikeus, tilaa matka suoraan autoilijalta. Vakiotaksioikeus myönnetään Kelasta yksilökohtaiseen harkintaan perustuen vapaamuotoisella hakemuksella. Myös keskus-/ yliopistosairaalassa hoidettavat vaikeasti sairaat lapset ja yksin matkustavat alle 16-vuotiaat lapset ovat oikeutettuja vakiotaksiin.

Jos joudut yöpymään hoidon tai liikenneolosuhteiden takia matkalla, Kela voi maksaa **yöpymisrahaa majoituskuluista** enintään 20,18 €/vuorokausi. yöpymiskorvauksia haetaan samalla Kelan hakemuksella kuin matkakorvauksiakin (lomake SV4). Matkakorvausten takautuva hakuaika on kuusi (6) kuukautta.

Kelan lääkekorvaukset

Lääkekorvauksia maksetaan kolmessa korvausryhmässä. Peruskorvaus on 40 %, alempi erityiskorvaus on 65 % ja ylempi erityiskorvaus on 100 % myynti- ja viitehinnasta / ostokerta. 100 % korvattavista lääkkeistä maksat kustakin lääkkeestä omavastuun 4,50 €.

Saat korvausta ostamistasi lääkkeistä sen jälkeen, kun alkuomavastuusi on täyttynyt. Alkuomavastuu on 50 euroa kalenterivuodessa (2021). Alle 18-vuotiailta ei kuitenkaan peritä alkuomavastuuta. Alkuomavastuu kerryttää vuosittaista lääkekattoa (kts. alempana).

Erytyiskorvaus reseptilääkkeeseen haetaan Kelasta lääkärin B-lausunnolla. Erytyiskorvaus myönnetään takautuen lausunnon päiväyksestä lähtien. Jos lääkkeiden erityiskorvaus pitää saada nopeasti, muista toimittaa lausunto Kelaan mahdollisimman nopeasti tai pyydä toimittamaan se Kelaan (faksilla tai postilla) suoraan terveydenhoitoyksiköstä.

Kelan korvaamien lääkekulujen omavastuu (lääkekatto) on 579,78 € / kalenterivuosi (2021).

Kela ei erikseen ilmoita lääkekaton täyttymisestä. Vuoden 2020 alusta alkaen saat lääkekaton ylittävistä ostosta lisäkorvauksen jo apteekissa, koska tieto siirtyy ajantasaisesti apteekkiin. Loppuvuoden ajan maksat kustakin korvattavasta reseptilääkkeestä vain omavastuun 2,50 €.

Apteekeissa on käytössä annosjakelu, jolloin apteekki toimittaa potilaan lääkkeet erissä valmiiksi kerta-annoksiksi jaeltuina. Kela korvaa osan annosjakelupalkkioista yli 75-vuotiaille, joilla on vähintään kuusi (6) jakeluun soveltuvaa korvattavaa lääkettä. Peruste annosjakeluun osoitetaan lääkärin lääkemääräykseen tekemällä merkinnällä "annosjakelu".

Voit hakea tietoa Suomessa kaupan olevien lääkkeiden, kliinisten ravintovalmisteiden ja perusvoiteiden hinnoista ja korvattavuuksista sekä keskenään vaihtokelpoisista lääkevalmisteista Kelan verkkosivuilla olevasta Lääkehakupalvelusta.

Sairausajan toimeentulo

Mikäli olet palkansaaja, sinulla on oikeus **työnantajan maksamaan sairausajan palkkaan**, selvitä kuinka kauan hän tätä maksaa (riippuu työehtosopimuksesta, minimissään 1 + 9 arkipäivää). Jos et ole saamassa sairausajan palkkaa työnantajalta tai jos olet yrittäjä tai työtön, voit hakea **sairauspäivärahaa Kelasta**. Tapaturmissa voi vakuutusyhtiö vastata sairausajan toimeentulosta ja jatkossa myös kuntoutuksen kustannuksista.

Tarvitset lääkärin todistuksen Kelaa (tai vakuutusyhtiötä) ja työnantajaa varten. Lääkärin A-todistuksella sairauslomaa voidaan myöntää enintään 60 päivää, pidempiin sairauslomiin Kela tarvitsee lääkärin B-todistuksen. Vakuutusyhtiöt voivat vaatia E-lausunnon. 90 sairauspäivän jälkeen Kela edellyttää työterveyslääkärin lausuntoa jäljellä olevasta työkyvystä ja selvityksen työhön paluun mahdollisuuksista. **Varaa aika työterveyshuoltoosi hyvissä ajoin ennen sairauslomasi päättymistä.**

Hae sairauspäivärahaa Kelan verkkosivuilla tai paperihakemuksella, sitä voi hakea takautuvasti kaksi (2) kk. Kela maksaa sairauspäivärahaa saman sairauden vuoksi enintään 300 arkipäivää (aikaan lasketaan kahden (2) vuoden sisällä maksetut sairauspäivät). Arkipäiviä ovat maanantai–lauantai. Vuonna 2021 sairauspäiväraha määräytyy vuositulon perusteella. Vuositulo lasketaan 12 kalenterikuukauden tarkastelujaksolta, joka edeltää päivärahoikeuden alkamista edeltävää kalenterikuukautta.

Jos palaat töihin, kun olet saanut päivärahaa enimmäisajan, voit vähintään 30 päivän yhtäjaksoisen työskentelyn jälkeen saada sairauspäivärahaan 50 lisäpäivää uudelleen sairastuessaan. Tämän jälkeen Kela maksaa päivärahaa saman sairauden perusteella vasta, kun edellisestä työkyvyttömyysjaksosta on kulunut vuosi. Päätoimisella opiskelijalla on oikeus opiskella enintään 40 % ohjeellisesta lukukauden tai -vuoden tavoitteesta menettämättä sairauspäivärahaa.

Eläketurva

Kuntoutustuki

Kuntoutustuki on määräaikainen työkyvyttömyyseläke, jota voidaan hakea sairauspäivärahaikauden jälkeen. Työeläkejärjestelmässä kuntoutustuen edellytyksenä on vähintään vuoden yhtäjaksoinen työkyvyttömyys. Edellytyksenä on, että työkyvyn oletetaan palautuvan hoidolla ja kuntoutuksella. Hakemuksen voi toimittaa Kelaan tai työeläkelaitokseen, liitteeksi tarvitaan hoito- ja kuntoutussuunnitelman sisältävä B-lääkärintlausunto. Kuntoutustuki voidaan myöntää täytenä, jos työkyky on alentunut vähintään 3/5 eli 60 %.

Osakuntoutustukea

Osakuntoutustukea voi hakea, jos työkyvyn alenema on vähintään 2/5 eli 40 %. Se voidaan myös myöntää työhön paluun tukemiseksi, jos täysi työkyvyttömyyseläke tai täysi kuntoutustuki lakkaa.

Työkyvyttömyyseläke

Työkyvyttömyyseläkettä voi hakea, jos työkyky on alentunut vähintään 60 % eikä työkyvyn palautumisesta ole toiveita. Työkyvyttömyyseläkkeen määrään vaikuttavat eläkkeen perusteena oleva palvelusaika ja palkka sekä karttumisprosentti. 16–20-vuotiaalle ei yleensä myönnetä työkyvyttömyyseläkettä, ennen kuin on tutkittu hänen mahdollisuutensa ammatilliseen kuntoutukseen. Kuntoutuksen tai koulutuksen ajalta on mahdollista hakea kuntoutusrahaa.

Osatyökyvyttömyyseläke

Osatyökyvyttömyyseläkettä on mahdollista hakea, kun työkyky on alentunut 2/5 ja hakija siirtyy osa-aikatyöhön, jossa tulojen on pienennyttävä vähintään 40 %. Osatyökyvyttömyyseläke on 50 % täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä.

Osittainen varhennettu vanhuuseläke

Osittainen varhennettu vanhuuseläke korvaa entisen osa-aikaeläkkeen. Vanhuuseläkettä voi ottaa jo 61-vuotiaana maksuun joko 25 % tai 50 % riippumatta siitä, työskenteleekö vai ei. Ennen vanhuuseläkeiän alarajaa otettuun osittaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen tehdään pysyvä varhennusvähennys 0,4 % kuukaudessa.

Työeläke

Työuraeläke myönnetään raskaan ja pitkän työuran tehneelle 63 vuotta täyttäneelle. Eläkettä voi hakea 38 vuoden työskentelyn jälkeen, jos on työskennellyt rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttavassa työssä ja työkyky on sairauden, vian tai vamman takia heikentynyt. Eläkkeen voi saada 1955 tai sen jälkeen syntynyt henkilö.

Takuueläke

Takuueläkkeeseen on oikeutettu 65 vuotta täyttänyt henkilö tai työkyvytön 16–64-vuotias, joka on asunut Suomessa vähintään kolme (3) vuotta ja jonka kaikki muut eläkkeet yhteensä jäävät alle takuueläkkeen määrän. Takuueläkkeen täysi määrä on 837,59 euroa kuukaudessa (vuonna 2021). Takuueläke haetaan Kelasta.

Eläketuki

Eläketuki ikääntyvälle pitkäaikaistyöttömälle on tarkoitettu turvaamaan toimeentuloa ikääntyneelle pitkäaikaistyöttömälle, joka on ollut lähes yhtäjaksoisesti työttömänä viisi (5) vuotta. Lisätietoa myöntämisperusteista ja hakemus- prosessista Kelan sivuilta.

Työhön palaaminen kevennetysti, ammatillinen kuntoutus

Jos sinulla on mahdollisuus palata töihin, mutta et pysty vielä täyteen työaikaan, **kevennettyjä työhön paluun** mahdollisuuksia tarjoaa

- Kela (osasairauspäiväraha, ammatillisen kuntoutuksen vaihtoehdot; työllistymistä edistävä ammatillinen kuntoutus, ammatillinen kuntoutusselvitys, uudelleen koulutus, koulutuskokeilu) ja
- Työeläkelaitokset (työeläkekuntoutuksen vaihtoehdot; työkokeilu, työhönvalmennus, uudelleen koulutus, elinkeinotuki, osakuntoutustuki, osatyökyvyttömyyseläke).

Osa-aikaiseen työhön paluu **Kelan osa-sairauspäivärahalla** on vapaaehtoinen järjestely, johon tarvitaan sekä työntekijän että työnantajan suostumus. Se ei saa vaarantaa työntekijän terveyttä ja toipumista. Työajan ja palkan on vähennyttävä 40–60 % aiemmasta, yrittäjällä työmäärän tulee vähentyä 40–60 %.

Ammatillisen kuntoutuksen kautta voi palata omaan työhön pitkän sairauspoissaolon jälkeen tai kokeilla muuta terveydentilaan sopivampaa työtä tai kouluttautua uuteen ammattiin.

Ammatillisen kuntoutuksen ajalta voi saada kuntoutusrahaa joko Kelasta tai omasta työeläkeyhtiöstäsi, riippuen siitä kumpi kuntoutuksen järjestää. Kuntoutusrahan määrän laskentatapa riippuu kustantajatahosta.

Työterveyshuollolla on tärkeä rooli työhön paluun suunnittelussa, varaa aika työterveyshuoltoon kolmikantaneuvotteluihin (työterveyslääkäri, työnantaja, sinä). Mikäli työterveyshuoltoa ei ole käytettävissä, ota yhteys omaan terveyskeskukseen tai omaan hoitotahoon työhön paluun asioiden suhteen. Sairaalan sosiaalitekijän kanssa voit pohtia vaihtoehtojasi.

Lääkinnällinen kuntoutus eli avoterapiat, sopeutumisvalmennus- ja kuntoutuskurssit

Mikäli tarvitset sairauden tai vammasi vuoksi kuntoutusta (esim. fysio- tai toimintaterapia), tätä haetaan pääsääntöisesti omasta terveyskeskuksesta. Lääkäri arvioi kuntoutustarpeesi ja tekee kuntoutussuosituksen omaan terveyskeskukseesi, jonka jälkeen terveyskeskuksen kuntoutustyöryhmä arvioi asiaa ja päättää, myöntääkö kuntoutusta ja minkä verran. Avokuntoutuksesta maksat sarjahoitomaksun.

Lääkäri voi suositella sinulle kuntoutusta myös yksityissektorin kautta, jolloin voit hakea kuntoutuskustannuksiin Kelasta korvausta.

Kela vastaa vaativasta lääkinällisestä kuntoutuksesta. Edellytyksenä Kelan vaatimaan lääkinälliseen kuntoutukseen pääsyyllä on, että hakija on alle 65-vuotias ja sairauden tai vamman aiheuttamat rajoitteet aiheuttavat huomattavia vaikeuksia arjen toiminnoista suoriutumisessa ja osallistumisessa kotona, työssä tai opinnoissa. Hakemukseen tarvitaan julkisen terveydenhuollon laatima kuntoutussuunnitelma. Asiakkaalle Kelan kuntoutus on maksutonta.

Kela sekä eri sairausryhmien liitot ja yhdistykset tarjoavat sopeutumisvalmennus- ja kuntoutuskursseja, joihin osallistuminen on pääsääntöisesti maksutonta, joiltakin kursseilta peritään pientä omavastuuosuutta. Matkakustannuksista voit hakea korvausta Kelasta sekä kuntoutuksen ajalta voi hakea kuntoutusrahaa.

Kuntoutus- ja sopeutumisvalmennuskursseille hakeudutaan hakemuksella, tarvitaan myös lääkärin lausunto, jossa suositellaan kurssille osallistumista. Mikäli kyse on parikurssista, lausunnossa tulee olla maininta myös omaisen läsnäolosta.

Lausunto on tarpeen, jos haetaan matkakorvauksia Kelasta tai Kelan kuntoutusrahaa.

Terveystuon apuvälinepalvelu kuuluu lääkinälliseen kuntoutukseen. Sairaaloissa toimii kuntoutusohjaajia, jotka myös ohjaavat kuntoutusasioissa ja tekevät tarvittaessa kotikäyntejä sekä apuvälinearvioita.

Kelan vammaisetuudet

Mikäli toimintakyky on heikentynyt sairauden tai vamman vuoksi pitkäaikaisesti, **vähintään vuoden ajan**, sinulla voi olla oikeus Kelan vammaistukeen tai eläkettä saavan hoitotukeen. Voit täyttää hakemuksen Kelan verkkosivuilla tai paperiversiona, liitteeksi tarvitset lääkärin C-lausunnon (tai lääkärin B-lausunnon, jos siinä näkyy kaikki C-lausunnon tiedot). Etuutta voi hakea kuusi (6) kk takautuvasti. Sosiaalityöntekijä voi auttaa kartoittamaan toimintakykyäsi elämän eri osa-alueilla.

Vammais- ja hoitotuki on jaettu kolmeen (3) eri tasoon sairauden tai vamman aiheuttaman haitan sekä avun, ohjauksen ja valvonnan tarpeen mukaan.

Jos tarvitset apua vain kotitaloustöissä ja asiointissa, et voi saada vammaistukea. Tuki on verotonta eivätkä tulot/varallisuus vaikuta siihen.

Näin arvioit itse oikeuttasi saada kelan vammaisetuutta

Sinulle, joka olet työelämässä, työttömänä, sairauspäivärahalla, opiskelemassa tai kotona lapsen kanssa = 16 vuotta täyttäneen vammaistuki:

mikäli sairaus / vamma vaikeuttaa henkilökohtaisia toimiasi (mm. pukeutuminen, riisuutuminen, peseytyminen, wc-toimet, ruokailu) tai kodin ulkopuolella asiointia niin, että toimet vievät kohtuuttoman paljon aikaa tai tarvitset näihin toimiin toisen henkilön apua, sinulla saattaisi olla oikeus etuuteen.

Sinulle, joka olet eläkkeellä = eläkettä saavan hoitotuki:

mikäli sairaus / vamma vaikeuttaa henkilökohtaisia toimia (mm. pukeutuminen, riisuutuminen, peseytyminen, wc-toimet, ruokailu) tai kodin ulkopuolella asiointia niin, että tarvitset toimiin toisen henkilön apua vähintään viikoittain, sinulla saattaisi olla oikeus etuuteen.

Dialyysihoidossa olevilla on oikeus saada kelan vammaisetuutta pelkän dialyysihoidon perusteella (ei vaadita toimintakyvyn heikkoutta tai avun tarvetta).

Vammaisetuuteen voi hakea korotusta erityiskustannusten perusteella, mutta etuutta ei myönnetä pelkästään erityiskustannusten perusteella.

Vammaistuen määrä vuonna 2021	
Perus	93,39 €
Korotettu	217,93 €
Ylin	422,58 €

Hoitotuen määrä vuonna 2021	
Perus	71,48 €
Korotettu	155,72 €
Ylin	329,27 €

Tukipalvelut kotiin

Sairauden tai vamman vuoksi et ehkä pysty selviytymään kotona ilman ulkopuolista apua. Kotihoito voi olla lääkkeiden jakoa, hoidollisia toimenpiteitä ja avustamista päivittäisissä toimissa (peseytyminen, pukeutuminen, syöminen, liikkuminen). Kotihoidon tukipalveluja ovat ateria-, kauppa, siivous- ja turva-puhelinpalvelut.

Kotipalvelun maksut määräytyvät palveluiden laadun, määrän ja bruttotulojesi mukaan. Mikäli avun tarve kotiin ei ole välitön, voit pyytää palvelutarpeen arvioinnin kotiin oman kuntasi sosiaalitoimen kautta. Mikäli tarvitset heti sairaalasta kotiutuessasi apua kotona, pyydä osaston henkilökunnalta tähän apua. Myös sairaalan sosiaalityöntekijä voi alkaa järjestellä kotiapua.

Kunnan vammaispalvelut

Mikäli sinulla on vamman tai sairauden vuoksi pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista, sinulla voi olla oikeus vammaispalvelulain mukaisiin palveluihin. Asia laitetaan vireille oman kunnan vammaissosiaalityöhön hakemuksella ja lääkärin lausunnolla.

Alla esimerkkejä vammaissosiaalityön palveluista:

- Kuljetuspalvelut vaikeavammaisille henkilöille työ/koulumatkoihin, virkistykseen, vapaa-aikaan ja asiointiin
- Kuljetuspalvelut sosiaalihuoltolain nojalla (alle 65-vuotiaat)
- Vaikeavammaisten asunnon muutostyöt sekä asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet
- Asunnon muutostyöt sosiaalihuoltolain nojalla (alle 65-vuotiaat)
- Henkilökohtainen apu vaikeavammaisille henkilöille
- Omaishoidontuki (alle 65-vuotiaat)

Omaishoidontuki

Omaishoidon tuki on kunnan määrärahasidonnainen palkkio pitkäaikaissairasta tai vammaista kotona hoitavalle omaiselle. Sitä haetaan kotikunnan sosiaalitoimesta. Omaishoidontuki on verollista tuloa hoitajalle ja sen suuruus määräytyy hoidettavan tarvitsevan avun määrästä.

Toimeentulotuki

Jos tulosi ja varasi eivät riitä välttämättömiin jokapäiväisiin menoihin, sinulla voi olla mahdollisuus saada Kelan perustoimeentulotukea. Kyseessä on viimesijainen etuus, joka tarkoittaa, että kaikki muut etuudet, joihin sinulla saattaa olla oikeus, tulee olla haettuina.

Jos sinulla on sellaisia menoja, joihin et voi saada Kelan perustoimeentulotukea, voit hakea täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea oman kunnan sosiaalitoimesta.

Psykykinen ja psykososiaalinen tuki, vertaistuki

Sinulla on mahdollisuus keskustella sairaalan sosiaalityöntekijän kanssa elämäntilanteestasi ja sairastumisen tai vammautumisen aiheuttamista muutoksista. Osastolla voi olla mahdollisuus päästä tarkempaan psykiatriseen arvioon, mikäli lääkäri arvioi tämän tarpeelliseksi.

Mikäli tarvitset keskusteluapua säännöllisemmin, voit ottaa yhteyttä oman kunnan mielenterveyspalveluihin. Rovaniemellä voit soittaa mielenterveys- ja päihdepalvelujen päivystykseen p. 040 715 8400 ajan varaamiseksi 24/7. Sairausryhmäkohtaiset yhdistykset tarjoavat vertaistukea ja säännöllisesti kokoontuvia kerhoja ja muita tilaisuuksia. Seuraa yhdistysten ilmoittelua paikallislehdissä, yhdistysten omilta nettisivuilta löydät myös tarkempaa tietoa.

Rovaniemellä Kriisikeskus (Lapin ensi- ja turvakoti) tarjoaa tukea traumaattisten tapahtumien ja eri elämäkriisien kohdatessa p. 040 553 7508.

Päihdepalvelut

Mikäli haluat jutella päihteiden käytöstäsi, ole yhteydessä oman kuntasi sosiaalitoimeen, missä annetaan neuvontaa päihdevieroitukseen ja -kuntoutukseen liittyvissä asioissa. Osastosi sosiaalityöntekijä voi auttaa sinua yhteydenoton tekemisessä tai yhteystietojen selvittämisessä.

Rovaniemellä A-klinikalle sinä tai läheisesi voitte varata arviointikäynnin p. 040 195 3981 ma–pe klo 9 – 10 tai tehdä yhteydenottoopyynnön ympärivuorokauden päihdepalveluihin Virta.fi -palvelun kautta.

Liikkumisesteisen pysäköintitunnus

Sinulla voi olla oikeus liikkumisesteisen pysäköintitunnukseen, jos sairaus tai vamma aiheuttaa pitkäaikaista itsenäistä liikkumista estävää haittaa (liikunnallinen haitta on vähintään haittaluokan 11 mukainen eli liikkumisen apuvälineeseen voimakkaasti tukeutuen tms.).

Näkövammaisille pysäköintitunnus voidaan myöntää, jos näöntarkkuus paremmassa silmässä on enintään 0,1 tai näkökyky kokonaisuudessaan on vähintään haittaluokan 17 mukainen. Luvan myöntää Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom).

Pysäköintilupaa haetaan paperilomakkeella Ajovarman toimipisteestä tai Traficomien oma-asiointipalvelun kautta sähköisesti. Hakemuksen lisäksi tarvitaan lääkärin lausunto, jossa näkyy, että lausunto on kirjoitettu vammaisen pysäköintilupaa varten ja jossa selviää sairauden, vian tai vamman laatu ja vaikeusaste sekä luvan tarpeellisuus. Pysäköintilupa on maksullinen.

Verotus

Vapautus ajoneuvoveron perusverosta

Pysäköintiluvan perusteella ja hakemisen yhteydessä voit hakea samalla myös vapautusta ajoneuvoveron perusverosta. Tuolloin pysäköintiluvan hakemisen yhteydessä ilmoitetaan ajoneuvo, jolle halutaan vapautus aktivoida.

Invalidivähennys

Verotuksessa voidaan myöntää invalidivähennys, jos sairaus tai vamma aiheuttaa pysyvän, vähintään 30 % haitan. Vähennyksen voi saada sekä kunnallis- että valtionverotuksessa. Valtionverotuksessa invalidivähennyksen saa myös eläketulosta. Kunnallisverotuksessa invalidivähennys tehdään muusta puhtaasta ansiotulosta, joten sitä ei voi saada eläketulosta.

Invalidivähennyksen saamiseksi on ensimmäisellä kerralla liitettävä veroilmoitukseen lääkärintodistus, josta pysyvä haitta-aste ja sen alkamisajankohta ilmenevät. Työkyvyttömyyseläkkeellä tai yksilöllisellä varhaiseläkkeellä olevien haitta-aste on 100 % ja osatyökyvyttömyyseläkkeen saajien haitta-aste on 50 % ilman eri todistusta. Invalidivähennystä voi hakea takautuvasti viiden (5) vuoden ajalta. Oikeus työkyvyttömyyseläkkeen mukaiseen invalidivähennykseen säilyy senkin jälkeen, kun työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

Veronmaksukyvyyn alentumisvähennys

Jos veronmaksukykyysi on sinun ja perheesi tulot ja varat huomioon ottaen erityisestä syystä (esim. elatusvelvollisuus, työttömyys ja sairaus) vähentynyt olennaisesti, veronmaksukyvyyn alentumisvähennys voidaan vaatimuksesta myöntää.

Voit saada vähennyksen pelkkien suurten sairauskulujen perusteella, jos, sinun ja perheesi yhteenlaskettujen sairauskustannusten määrä verovuonna on vähintään 700 euroa ja sairauskulut ovat samalla vähintään 10 % puhtaiden ansio- ja pääomatulojesi yhteismäärästä.

Veronmaksukyvyyn alentumisvähennystä voi hakea veroilmoituksella OmaVerossa tai paperisella ilmoituksella 50A (Ansiotulot ja niistä tehtävät vähennykset).

Kotitalousvähennys

Verovelvollinen saa vähentää osan yksityiselle henkilölle tai yritykselle maksamastaan hoiva- tai hoitotyöstä, kodinhoitopalveluista tai asunnon ja vapaa-ajan asunnon korjaustöistä. Vähentää saa 15 % maksetusta palkasta sekä palkan sivukulut tai 40 % arvonlisäverollisesta työkorvauksesta. Kunnallisen kotiavun tai kotisairaanhoidon kuluja ei voida vähentää.

Voit saada kotitalousvähennystä 2 250 €/puoliso/vuosi vuonna 2020 teettämistäsi töistä. Omavastuuosuus on 100 €/puoliso (vuonna.2021). Vähennykseen oikeuttavat kustannukset, jotka verovelvollinen on maksanut omassa taloudessaan tai omien ja puolison vanhempien sekä isovanhempien taloudessa tehdystä työstä. Kotitalousvähennyksen voi ilmoittaa OmaVerossa tai paperilomakkeella (14A, 14B ja 14C).

Autoveron palautus

Autoveron palautusta on mahdollisuus tietyin edellytyksin hakea vaikeavammaisen käyttöön tulevasta autosta, joka rekisteröidään Suomessa ensimmäistä kertaa. Sen voi saada invalidi, jonka liikunta- tai näkövammasta aiheutuva pysyvä haitta-aste on vähintään 80 % ja jonka henkilökohtaiseen käyttöön auto tulee.

Liikuntavammalla tarkoitetaan alaraajojen vammoja ja sairauksia. Esim. keuhkosairaudet, sydänsairaudet tai muut sisäelinsairaudet eivät ole laissa tarkoitettuja liikuntavammoja, vaikka ne vaikeuttaisivat liikkumista.

Palautuksen voi saada myös hakija, jonka pysyvä haitta-aste on 60 % ja joka tarvitsee autoa työ- ja opiskelumatkoilla (ammattiin valmistava opiskelu).

Henkilö, jonka liikuntakyky on alaraajan tai alaraajojen puuttumisen tai toiminnan vajavuuden vuoksi alentunut siten, että pysyvä haitta on vähintään 40 %, saattaa saada autoveron palautusta, jos tarvitsee autoa työ- tai opiskelumatkoilla (ammattiin valmistava opiskelu).

Potilaan oikeusturva

Potilaan asema ja oikeudet

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista sisältää mm., että potilaalla on oikeus saada riittävät tiedot omaan hoitoonsa liittyvistä asioista. Lisäksi hänellä on oikeus tehdä omaa hoitoaan koskevia päätöksiä.

Potilaan asiakirjoissa olevia tietoja ei saa luovuttaa ilman hänen suostumustaan ulkopuolisille eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta.

Hoitoon tai kohteluunsa tyytymätön potilas voi tehdä muistutuksen hoitavan yksikön vastaavalle johtajalle. Opastusta tämän lain soveltamisessa voi kysyä terveydenhuollon potilas- asiamieheltä.

Potilasvahinkovakuutus

Potilasvahinkovakuutus korvaa potilasvahinkolain mukaisesti terveyden- ja sairaanhoidon yhteydessä potilaalle aiheutuneen henkilövahingon. Hakemus tehdään kolmen (3) vuoden kuluessa Potilasvakuutuskeskukseen, joka tapauskohtaisesti ratkaisee hakemukset.

Lääkevahinkovakuutus

Lääkevahinkovakuutuksesta haetaan korvausta lääkkeiden aiheuttamista vammoista tai sairauksista.

Potilasasiamies

Lapin sairaanhoitopiirissä potilasasiamiehen tavoittaa numerosta 040 506 0083. Sairaanhoitopiirin potilasasiamies toimii myös Inarin, Utsjoen, Kittilän, Kolarin, Pellon ja Muonion-Enontekiön perusterveyshuollon potilasasiamiehenä.

Sosiaalihuollon asiakkaan oikeusturva

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista sisältää säännökset, jotka liittyvät sosiaalitoimen asiakkaan oikeusturvaan, itsemääräämisoikeuteen ja oikeuteen hyvään huoltoon ja palveluun sekä asioiden tiedonsaantiin.

Sosiaaliasiamies auttaa ja neuvoa asiakkaita tämän lain soveltamisessa sekä tarvittaessa auttaa muistutuksen tekemisessä. Jokaisessa kunnassa on sosiaaliasiamies, jonka puoleen asiakkaat voivat kääntyä.

Hoitopaikan valinnan vapaus kiireettömässä sairaanhoidossa

Perusterveydenhuolto

Asiakkaalla on mahdollisuus valita hoitopaikkansa koko maan terveysasemista (Terveydenhuoltolaki 48 §). Valinnasta tulee tehdä kirjallinen ilmoitus sekä hoitovastuussa olevan kunnan, että valitun kunnan terveyskeskukselle tai terveysasemalle. Myös sähköinen viesti, esim. sähköposti, tulkitaan kirjalliseksi ilmoitukseksi.

Hoitovastuu siirtyy valitulle terveyskeskukselle viimeistään kolmen (3) viikon kuluttua ilmoituksen saapumisesta. Valinta voi kohdistua vain yhteen terveyskeskukseen ja terveysasemaan. Uuden valinnan voi tehdä aikaisintaan vuoden kuluttua edellisestä valinnasta.

Valitessaan terveyskeskuksen ja terveysaseman henkilö valitsee kaikki perusterveydenhuollon palvelut, joihin kuuluvat muun muassa avosairaanhoito, lasten- ja äitiysneuvola, muu terveysneuvonta, suun terveydenhuolto, mielenterveys ja päihdepalvelut sekä terveyskeskuksen lyhytaikainen vuodeosastohoito.

Perusterveydenhuollon palvelut tarjotaan hänelle samalla tavalla kuin hänen valitsemansa terveyskeskuksen ja terveysaseman vastuuväestölle. Valinta ei koske koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa eikä pitkäaikaista laitoshoidtoa. Kunnalla ei ole myöskään velvollisuutta järjestää kotisairaanhoitoa oman alueensa ulkopuolelle.

Toisiin kuntiin asumis- ja muihin palveluihin pitkäaikaisesti sijoitetut asiakkaat voivat käyttää terveydenhuoltolain mukaista valinnanvapautta. Näin voidaan välttyä maksusitoumusmenettelyltä.

Erikoissairaanhoito

Asiakkaalla on mahdollisuus valita hoitopaikkansa koko maan kunnallisista erikoissairaanhoidon yksiköistä yhteisymmärryksessä lähettävän lääkärin kanssa. Hoitopaikan valinta koskee kulloistakin lähetettä ja mikäli potilas tarvitsee uudelleen erikoissairaanhoitoa, hoitopaikan voi valita aikaisemmasta valinnasta riippumatta. Lähetteessä tulisi mainita, että kyse on potilaan valinnanvapaudesta.

Kelan matkakorvaukset valinnan vapautta käytettäessä

Perusterveydenhuollon osalta korvataan matkat sen mukaan, mitä ne olisivat omaa kuntaa lähinnä olevaan terveyskeskukseen ja erikoissairaanhoidon osalta korvataan matkat sen mukaan, mitä ne olisivat lähimpään yliopistosairaalaan.

Kuntien yhteystietoja

Yhteystiedot poimittu kuntien nettisivuilta. Muutokset ovat mahdollisia.

Kunta	Sosiaalitoimi
Enontekiö	Johtava sosiaalityöntekijä p. 040 532 6594 Sosiaalityöntekijä p. 040 674 1163 Sosiaaliohjaaja-koulukuraattori p. 040 828 4532
Inari	Puhelinaika ma–pe klo 12.30–13.30 Sosiaalityöntekijät p. 040 703 1191 tai p. 040 708 5802 Sosiaaliohjaajat p. 040 835 8025 tai p. 0400 357 827
Kemijärvi	Puhelintunti ma–to klo 9–10 p. 040 178 4996 tai p. 040 701 2564
Kittilä	Aikuissosiaalityöntekijä p.040 589 4579
Kolari	Ajanvaraus ma–pe klo 12–13 Sosiaalityöntekijä p. 040 766 1549 tai p. 0400 120 098 Sosiaaliohjaaja p. 040 489 5055
Muonio	Aikuissosiaalityö, Sosiaaliohjaaja p. 040 489 5152
Pello	Sosiaalityöntekijöiden puhelintunti arkisin klo 10–11 Sosiaalityöntekijä p. 040 581 1254 Lastenvalvoja-sosiaalityöntekijä p. 040 732 8879 Sosiaaliohjaaja p. 040 741 5519
Pelkosenniemi	Sosiaalijohtaja p. 040 532 0474 ma. Sosiaaliohjaaja p. 040 593 8172
Posio	Sosiaalityöntekijä p. 040 801 2306 Perusturvatoimisto p. 040 801 2374
Ranua	Puhelintunti sosiaalityöntekijät ma–to klo 10–11 Sosiaalityöntekijät p. 040 653 1415 tai p. 040 519 1737 tai p. 0400 358 806 Puhelintunti sosiaaliohjaaja ma–pe klo 9–11 p. +358 408670241
Rovaniemi	Sosiaalipalveluiden palveluneuvonta ma–pe klo 9–15 p. 016 322 6701
Salla	Sosiaalityöntekijä p. 040 820 5067 Sosiaaliohjaaja p. 040 192 9839.
Savukoski	Ma–pe klo 9–11 Sosiaalijohtaja p. 040 725 7558, Sosiaalitoimen toimistos sihteeri p. 040 738 4797
Sodankylä	Sosiaalityön ohjaus, neuvonta ja ajanvaraus ma–pe klo 8–16 p. 040 675 1340 Ikäihmisten palveluohjaus ja neuvonta ma–pe klo 9–12 p. 040 187 5577
Utsjoki	Sosiaalityöntekijä p. 040 577 7045 Sosiaalityöntekijä p. 040 676 5004

Lisätietoja, lomakkeita, ohjeita

Linkit sivustoille:

- [KELA](#)
- [Verohallinto](#)
- [Sosiaali- ja terveysministeriö](#)
- [Työeläke](#)
- [Traficom](#)
- [TE-palvelut](#)
- [Vammaispalvelujen käsikirja](#)
- [Toimeentulotukilaskuri](#)